

scat Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Març-abril de 2010 | Núm. 17 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

- Les nostres notícies
- Altres notícies
- El terme és notícia
- Les cròniques
- Publicacions recents
- Novetats
- Agenda
- El web recomanat

Recordeu que...

...esperem els vostres suggeriments, les vostres notícies i novetats i tot allò que vulgueu que surti en el proper butlletí. Només heu d'escriure un correu a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Nova revista i nova col·lecció

Aquest mes de març la SCATERM ha tingut la satisfacció de poder presentar públicament la revista *Terminàlia*, que tindrà una periodicitat semestral, i la col·lecció «*Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*», que s'ha estrenat amb el títol *Terminologia i documentació: relacions i sinergies*, que aplega els textos de la VII Jornada de la SCATERM. A l'apartat «Les cròniques» trobareu més informació sobre la presentació d'aquestes publicacions.

Nova Junta Directiva

El dijous 16 de març es va celebrar l'Assemblea General ordinària que es convoca anualment. En aquesta ocasió, i d'acord amb el que estableixen els Estatuts de la SCATERM, es van convocar eleccions per tal de renovar un terç de la Junta. La composició de la nova Junta és la següent: Jaume Martí (president), Lluc Potrony (vicepresident i vocal d'Activitats), Josep M. Jovells (secretari), Josep M. Mestres (tresorer), Agustí Espallargas (vocal de Comunicació), Joan M. Romaní (vocal de Publicacions), Àngels Egea (vocal del Butlletí), Sílvia Llovera (vocal del Web).

Nou díptic de la SCATERM

S'ha dissenyat un díptic de presentació de la Societat Catalana de Terminologia per tal de difondre els objectius de la Societat i convidar els possibles interessats a associar-s'hi. Se n'ha fet un primer tiratge de mil exemplars amb la finalitat de portar-los a tots els actes en què participi la SCATERM per a repartir-los entre els assistents.

I Curs de correcció avançada per a l'edició de textos científics i tècnics

El 6 d'abril s'iniciarà el I Curs de correcció avançada per a l'edició de textos científics i tècnics. Tot i que la inscripció a aquest curs es va tancar oficialment el 18 de març, han quedat encara algunes places vacants i, per tant, encara és possible inscriure's al curs. Si no sou soci de la SCATERM i voleu obtenir el descompte per a socis, us en podeu fer en el moment d'inscriure-us-hi i se us aplicarà la tarifa reduïda. Més informació al [web](#).

VIII Jornada de la SCATERM

Ja és a punt el tríptic per a la difusió, presentació i inscripció a la VIII Jornada de la SCATERM, que se celebrarà el 13 de maig a la Universitat de Vic i que duu per títol «Terminologia, neologia i traducció». Feu un clic damunt la imatge per veure el tríptic sencer.

Altres notícies

El TERMCAT obté la [certificació ISO de qualitat](#).

El terme és notícia

L'adaptació dels manlleus de l'hebreu al català: el cas de la *quipà*

Quipà és un terme de l'àmbit de la religió, que procedeix de l'hebreu (transcripció fonètica de קִיפָּה) i que designa el casquet que porten els homes jueus, i algunes dones jueves, durant els actes religiosos o durant tot el dia, depenent del ritus i del vincle de la persona amb la religió.

Com sabem, en català tenim dos mètodes principals d'incorporació de manlleus a la llengua: el primer, l'adopció de la forma original en la llengua d'arribada i, el segon, l'adaptació gràfica de la forma original al nou sistema lingüístic. S'ha de tenir en compte que, en alguns casos, aquest segon mètode és l'únic possible; es tracta d'un cas de transcripció fonètica quan la llengua de partida utilitza un alfabet diferent del de la llengua d'arribada. Tanmateix, a banda d'aquests dos mètodes, també existeix una tercera opció, la creació d'una forma alternativa al manlleu seguint els criteris de formació de paraules genuïnes de la llengua d'arribada.

En el cas de la *quipà*, si ens plantegem la creació d'una forma alternativa catalana, hi juga en contra el fet que, a banda de considerar *quipà* com un manlleu, també el podríem considerar un xenisme (recordem que, per regla general, no es creen formes alternatives per als xenismes). Així doncs –ens preguntem– és *quipà* un xenisme? Certament ja fa molts segles que els jueus van arribar a Catalunya, i amb ells, les *quipàs*. A més, l'ús de casquets en pràctiques religioses no es limita al judaisme. Per exemple, algunes autoritats eclesiàstiques catòliques utilitzen uns casquets de seda molt similars a la *quipà* denominats *solideu*. Tot i això, no podem negligir el fet que es tracta d'un manlleu procedent d'una llengua amb un altre alfabet, i inevitablement l'adaptació haurà de ser més notòria que en d'altres llengües. Aquest fet provoca, tal com a continuació s'exposa, una certa variació gràfica real entorn d'aquest terme i, per tant, pot conduir a vacil·lacions a l'hora d'utilitzar el terme adaptat. A més, també podríem tenir en compte l'opacitat que pot representar el mot *quipà* per als parlants catalans.

Abans que el mot *quipà* arribés als diccionaris de llengua catalana, l'Observatori de Neologia de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada va detectar el terme 13 vegades en la premsa escrita en català entre els anys 1991 i 2005. Durant els primers anys hi havia una prevalença de l'adaptació cap a *kippa*. Amb el pas dels anys també es va recollir esporàdicament *kipah*, tot i que va ser finalment la forma *kippah* la més freqüent en la premsa escrita entre els anys 2003 i 2005.

L'Institut d'Estudis Catalans considera que, en català, la transcripció fonètica correcta del terme és *quipà*, i així ho trobem documentat en la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC2), no pas en l'edició anterior del mateix diccionari, ni en els diccionaris publicats anteriorment al DIEC2 en altres editorials; també al *Cercaterm* del Termcat trobem que la forma correcta és *quipà*. En canvi, tant en la versió en línia de la *Gran enciclopèdia catalana*, com en la versió en paper del *Gran diccionari de la llengua catalana* (GDL) es proposa *kippah*, tot i que en la versió consultable en línia del GDL també trobem la forma *quipà*. Veiem, doncs, que les propostes més o menys espontànies detectades en la premsa escrita per l'Observatori de Neologia difereixen de les propostes de les institucions públiques i, tot i observar lleugeres diferències quant a l'adaptació i transcripció fonètica del terme, podem dir que les nostres institucions han decidit fer un pas valent cap a l'adaptació del terme a una grafia més catalana.

Hi hauria, doncs, elements a favor i en contra per a la creació d'un neologisme alternatiu per a designar la *quipà*, un sintagma breu i explicatiu com ara *casquet jueu*. Mentrestant, conscients que no podem inundar la nostra llengua de construccions carregoses, tenim la *quipà* sancionada per les nostres autoritats lingüístiques.

Alba Coll (Observatori de Neologia)

On «farem electricitat» quan deixarem de «fer benzina»?

Quan anar en automòbil era un fet inusual, a les carreteres, a les ciutats i en alguns pobles van aparèixer uns aparells per al subministrament de benzina amb una sola mànega, vulgarment anomenats *pals de benzina* i, en barcelonès vulgar, **postes*, com en castellà. D'un lloc on n'hi ha diversos, n'hem dit *benzineres* o *gasolineres*. Els nous automòbils elèctrics, tant els que funcionen únicament amb bateries com els que s'ajudaran amb un motor de combustió, podran *carregar electricitat* allà on hi hagi una instal·lació que subministri corrent elèctric per mitjà d'un endoll i disposi d'un comptador per a la facturació del fluid elèctric dispensat. Algunes empreses ja comercialitzen una mena de columnes amb un endoll o més que permeten recarregar les bateries i que recorden els antics pals. A les actuals benzineres i àrees de servei també n'hi podrà haver, prou separades de la zona de combustibles líquids, és clar, com també en aparcaments públics i privats. D'una d'aquestes columnes o d'un parell d'endolls en una caixa fixada a la paret, en podem dir *punt de recàrrega*, molt més específic que no pas un *punt de connexió* o un *punt de servei*, per més que sigui, és clar, un *punt de subministrament*.

Els llocs on s'ofereixi aquest subministrament, com també el de canvi de la bateria descarregada per una de carregada, han començat a ser denominats *electrolineres* pels seus propagandistes, una paraula força estranya i agafada directament del castellà, mal copiada de *gasoliner*, atès que no s'hi serveix «electrolina».

No hi ha cap raó, però, per la qual una *estació de servei* o una *àrea de servei* no puguin subministrar corrent elèctric a més de combustibles líquids, serveis de restauració, lavabos, llenya, premsa i tota classe de productes d'alimentació, sense menystenir la seva funció primera, d'acord amb la definició que en dóna el DIEC:

«3 6 [TRG] **estació de servei** Instal·lació situada a tocar d'una via de comunicació, destinada a subministrar carburant i altres serveis de manteniment als vehicles. »

Subministrar energia elèctrica o un dispositiu que l'emmagatzemi és, sense cap mena de dubte, una mena de servei de manteniment als automòbils.

L'afany de donar un nom nou a una activitat nova no ha de portar a invents pintorescos. Si volem precisar més que s'hi subministra electricitat, se'n pot ben dir *estació de recàrrega*, atès que ofereix un *servei de recàrrega*. De ben segur, en un termini breu les ciutats disposaran d'una xarxa de punts de recàrrega, i podrem trobar indicats en els mapes de carreteres quina és l'estació de servei o les àrees de servei on podrem carregar a bateria i, si ens ve de gust, *carregar les piles*.

Joan Maria Romani

Les cròniques

Presentació de *Terminàlia*

El 24 de febrer, just l'endemà del dia en què els antics romans celebraven les *Terminalia* en honor del déu Tèrminus — el 23 de febrer—, va tenir lloc a l'IEC la presentació de la revista que ha de constituir l'instrument científic i de divulgació de la SCATERM i que porta justament aquest nom: *Terminàlia*.

L'acte fou presidit pel president de l'Institut, Salvador Giner, el qual després de donar la benvinguda als assistents i de congratular-se pel valor de *Terminàlia* com a eina necessària i oportuna de discussió i de debat, va anar donant la paraula a la resta dels presents a la taula: Isidor Marí, vicepresident de la Secció Filològica; Jaume Martí, president de la SCATERM; M. Teresa Cabré, directora de la revista i delegada de l'IEC a la Junta de la SCATERM, i Mercè Lorente, editora en cap de la revista.

Isidor Marí va dedicar les seves paraules a destacar el paper de *Terminàlia* en la projecció de la intensa activitat terminològica de l'àmbit català i en la visibilització d'aquesta activitat —de prestigi i qualitat reconeguts— fora de l'àmbit estrictament acadèmic. Va assenyalar també que la revista, amb la presència tant d'articles científics «arbitrats» com de contribucions més aplicades i de seccions divulgatives, segueix el model «integrador i cooperatiu» del model terminològic català, i que això reflecteix, al capdavant, l'esperit de la mateixa SCATERM, a la qual va felicitar per la fita assolida.

Jaume Martí va centrar la primera part del seu discurs en dues idees que poden definir la revista: d'una banda, i pel que fa al contingut, va parlar de «transversalitat», un tret característic de la SCATERM i que ho és també típicament de la disciplina terminològica; i de l'altra, es va referir a la dimensió «longitudinal» del projecte, en el sentit que la idea de comptar amb una revista científica marca una línia contínua que no s'ha estrocat des de la creació de l'antiga ACATERM. A continuació, va destacar la funció de projecció que correspon a *Terminàlia* com a producte seriós que és, i la importància que té com a peça bàsica en el procés de maduració de la SCATERM. Finalment, va tenir unes paraules d'agraïment i reconeixement per a totes les persones que col·laboren en la revista i que la fan possible.

M. Teresa Cabré va dedicar el gruix del seu discurs a parlar de l'essència de la terminologia moderna com a vehicle primordial de creació i importació de coneixement. Ho va fer apuntant tres idees bàsiques. Primerament, la importància que té per a una societat poder comptar amb una terminologia «pròpia», amb una referència especial al cas de l'àmbit lingüístic català. Després va explicar les característiques de la terminologia institucionalitzada, o del model institucionalitzat, amb referències al cas de les llengües minoritzades, en general, i al del català en particular. Finalment, va reivindicar la importància del fet que els agents terminològics —serveis lingüístics, Administració, empreses, etc.— treballin en conjunt i coordinadament, tant en la formació en terminologia com en l'elaboració de productes, la creació de programari i la promoció d'activitats. Com a conclusió, va destacar la importància d'una revista com *Terminàlia* en un context com el que es troba la llengua catalana, i va lamentar la poca implicació «encara» de molts investigadors i professionals, per la falta de consciència terminològica. En aquest sentit, creu que ara cal concentrar els esforços a treballar «de baix a dalt», és a dir, des de la societat —usuaris, especialistes, etc.— cap a les institucions i serveis especialitzats en terminologia, ja que en l'altre sentit ja es fa molta feina. Per acabar, va destacar el fet que *Terminàlia* neix «inicialment» com a una revista d'abast local, però que vol tenir una projecció internacional.

Les paraules de Mercè Lorente van ser essencialment d'agraïment a tots els que han participat o col·laborat en l'aparició de *Terminàlia*. Després de fer una breu gènesi de la revista —una idea gestada ja a l'ACATERM i que s'ha reforçat amb l'esperit i la feina de l'actual SCATERM—, va tenir paraules d'agraïment per a la Secció Filològica, les primeres juntes de l'ACATERM i les universitats; per als tècnics i els especialistes en publicacions; per al Servei de Correcció de l'IEC i la Junta de la SCATERM; i per als col·laboradors, els autors, els editors i els companys del Consell de Redacció. Tots han fet possible que *Terminàlia* fos un producte seriós i alhora agradable i que es deixa llegir. Va acabar amb una referència a l'elecció del nom de la revista, volgutament polisèmic, i amb una explicació de què és *Terminàlia*, com es presenta i quins són els seus objectius.

L'acte es va cloure amb una copa de cava per a tots els assistents.

Agustí Espallargas

Presentació de la col·lecció «Memòries de la Societat Catalana de Terminologia» i de l'obra *La terminologia i la documentació: relacions i sinergies*

El dia 16 de març, després de l'Assemblea General anual de la Societat, a la mateixa Sala Pere i Joan Coromines de l'IEC, es van presentar, d'una banda, la primera col·lecció de monografies de la SCATERM, «Memòries de la Societat Catalana de Terminologia» i, de l'altra, el seu primer llibre, *La terminologia i la documentació: relacions i sinergies*. Joan Martí i Castell, president de la Secció Filològica, va presidir la mesa formada per Jaume Martí, president de la SCATERM; Josep M. Mestres, com a representant de la Junta en les gestions per al disseny de la col·lecció; Marina Salse, professora del Departament de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona i cocuradora del llibre, i, finalment, Amadeu Pons, professor del mateix departament, que presentà l'obra.

Joan Martí i Castell va fer una digressió sobre l'atomització del coneixement i la pèrdua del valor de la docència en la universitat on, al seu parer, la recerca és l'únic que compta actualment. Va presentar aquesta pèrdua com un procés paral·lel a l'aparició dels termes *recerca i desenvolupament* i, més tard, *recerca, desenvolupament i innovació*. Tanmateix va fer acabar el camí en les paraules *interdisciplinarietat i sinergia*. Va fer notar que la col·laboració entre

acadèmics de diferents camps no és gens fàcil d'establir actualment i va elogiar l'esperit de la nostra professió i de la dels documentalistes, que promouen la interdisciplinarietat i generen sinèrgies. Va fer un resum dels continguts del llibre i va expressar la seva satisfacció per la creació de la col·lecció.

Josep M. Mestres va fer una descripció acurada de les **característiques tècniques** de la col·lecció «Memòries de la Societat Catalana de Terminologia». Marina Salse va parlar de la VII Jornada de la Societat Catalana de Terminologia «Terminologia i documentació», que es va dur a terme el 29 de maig de 2009 a la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, de la qual han sorgit els materials per al primer llibre d'aquesta col·lecció, titulat *La terminologia i la documentació: relacions i sinèrgies*. A continuació, Amadeu Pons va fer la recensió del llibre, en clau d'expert en documentació.

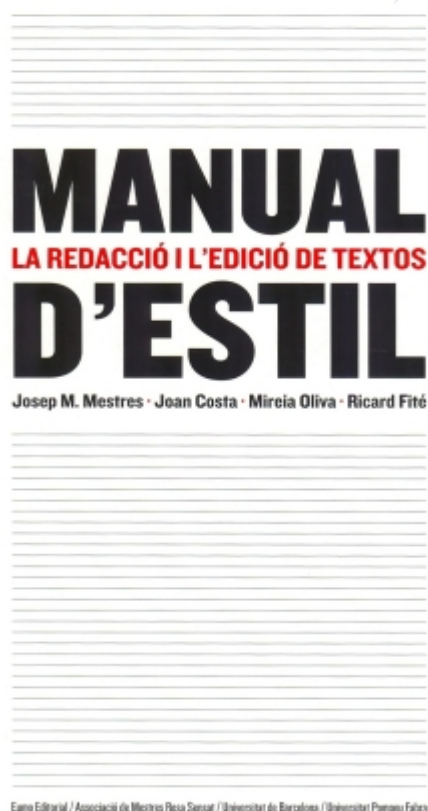
Finalment, Jaume Martí va cloure l'acte agraint el suport de l'IEC en tot el procés. Va explicar que la col·lecció pretenia ser una mostra del diàleg entre la terminologia i altres àmbits de coneixement, i va remarcar que aquesta era una mostra evident de la solidesa de la SCATERM i un pas més per a la consolidació d'aquesta institució.

Lluc Potrony

Publicacions recents

La quarta edició d'un clàssic de la correcció

MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*. 4a edició. Vic: Eumo; Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, 2009. 1087 p. [Conté un CD-ROM amb addicions de contingut dels capítols i amb un apèndix]

Ja fa uns quants mesos de l'aparició de la quarta edició del *Manual d'estil*, una obra sobre la llengua catalana que reuneix unes característiques que la fan especial, perquè orienta d'una manera completa, rigorosa i pràctica sobre tot el que s'ha de tenir en compte en l'elaboració d'una obra escrita que es presenta al públic. Tant la qualitat d'aquesta obra com l'oportunitat d'editar-la es fan paleses pel fet d'haver-se'n publicat quatre edicions, tenint l'envergadura que té i l'especificitat dels temes que tracta.

Des del punt de vista dels llenguatges d'especialitat, i de la terminologia en concret, té dos aspectes destacables:

a) La part del contingut que en podríem dir «terminològic».

Destaca, en aquest aspecte, la presència d'una relació exhaustiva i classificada dels vocabularis i diccionaris especialitzats amb què compta la llengua catalana. No caldria dir que es tracta d'una font d'informació valuosíssima. La trobem com a apèndix en el CD-ROM que acompanya el llibre.

En el mateix CD-ROM, i d'acord amb l'esperit de l'obra d'incidir sobretot en les qüestions més discutibles i les menys difoses, se'ns ofereix una informació que no se sol trobar en els diccionaris especialitzats, però que s'ha d'usar preceptivament en les obres escrites corresponents: els símbols de la física, la química i la matemàtica, acompanyats del terme o l'element fraseològic a què s'associa cada un.

b) La terminologia usada en el desenvolupament dels capítols i els apartats del llibre.

Com a obra especialitzada que és, en les exposicions i descripcions se serveix sense restriccions de la terminologia pròpia dels camps de l'edició, de la gramàtica i de les convencions de l'escriptura. Però s'hi veu la voluntat d'adequar-se al públic que la consultarà, un públic culte encara que no sempre especialitzat en aquests camps (notes a peu de pàgina que donen definicions o remetent a diccionaris, sinònims entre parèntesis per a termes que se suposa poc coneguts, etc.).

Caldria, tanmateix, en consonància amb aquest caràcter especialitzat, reconsiderar l'ús que s'hi fa de la paraula *terme*, que s'aplica, en un sentit no especialitzat, per a designar mots comuns (VII, 11.1., j; XIV, 1.) o també per a referir-se a topònims (XIV, 4.1.2; XIV, 5.3.4); reconsideració que es podrà materialitzar, sens dubte, en les futures edicions.

Novetats

«Biblioteca Tècnica de Política Lingüística»

Guia d'estil per a la traducció de productes informàtics 2010

Lèxic multilingüe de la indústria

Nous termes normalitzats (DOGC núm. 5553, 26/01/2010)

Punto y Coma, 116

Terminàlia, 0

Tradumàtica, 7

Vocabulaire panlatin de la grippe aviaire

Vocabulaire panlatin de la nanotechnologie

Agenda

I Curs de correcció avançada per a l'edició de textos científics i tècnics (Barcelona, 6 d'abril - 10 de juny de 2010)

VIII Jornada de la SCATERM: «Terminologia, neologia i traducció» (Vic, 13 de maig de 2010)

VI Jornada Científica de la Xarxa Panllatina de Terminologia: «Formació en terminologia: de la investigació en comunicació multilingüe a les competències per a l'exercici professional» (Faro, Portugal, 14 de maig de 2010)

Col·loqui Internacional GLAT 2010 (Lisboa, Portugal, 17-19 de maig de 2010)

Crida a la presentació d'articles per als números 7 i 8 de *Debate Terminológico*.

International Terminology Summer School 2010 (Viena, Àustria, 24-28 de maig de 2010)

El web recomanat

Diccionari personalitzat i motors de cerca directa

Durant aquestes darreres setmanes, els Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona han presentat dos nous recursos dins la pàgina web [Recursos lingüístics](#): la versió 2.10 del diccionari personalitzat i els motors de cerca directa.

El [diccionari personalitzat](#) és una llista de mots, expandits morfològicament, que inclou molta terminologia i que complementa el diccionari de l'MS Word. La darrera versió incorpora la possibilitat d'afegir aquesta eina a l'OpenOffice.

Els [motors de cerca directa](#) són connectors que permeten fer una consulta en un recurs de cerca directament des del navegador sense haver d'accedir prèviament al web del recurs. La llista de motors de cerca que presenten els Serveis Lingüístics estan pensats per a facilitar la cerca d'informació lingüística i terminològica.

Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona - Mozilla Firefox

file:///V:/Assessorament i Terminologia/Docs/TIC/web-si/alt/recursos/motors/index.ht

Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona

Motors de cerca directa

Motors de cerca recomanats

Diccionaris monolingües Català

- Diccionari de la llengua catalana (DIEC2)
- Gran diccionari de la llengua catalana (GDLC)
- Diccionari Alcover-Moll (DCVB) (DEM)
- Diccionari enciclopèdic de Medicina (DE)

recurs

- DIEC2
- GDLC
- DCVB
- Diccionari Enciclopèdic de Medicina
- RAE - DLE (aproximación)
- RAE - DUDAS
- OneLook
- Enciclopèdia
- Answers.com
- Wikipedia (ca)
- Wikipedia (en)
- Wikipedia (es) - Buscar
- CUB (SLUB)
- Abreviacions del CUB
- Multicador lingüístic SLUB
- Fundeu BBVA
- Multicador terminològic SLUB
- Optimat
- UBTerm

Àngels Egea

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.